

Effectief samenwerken met ouders

Gebruik een gemeenschappelijke taal

Ouders een rol geven in het onderwijsleerproces, kan dat? En als je dat doet, wat betekent dat voor de leerling, de ouders, de leerkracht en de klas? Lopen ouders en leerkrachten elkaar dan niet voor de voeten? De zeven eigenschappen, ook wel de zeven gewoonten genoemd, van Stephen Covey kunnen een bijdrage leveren aan de samenwerking tussen leerkrachten en ouders door deze als gemeenschappelijke taal te gebruiken.

Cor Verbeek
c.verbeek@cps.nl werkt
als adviseur en trainer bij
adviesbureau CPS

Op GBS De Poort in Ten Boer worden de zeven eigenschappen van Covey gebruikt als taal voor schoolontwikkeling. De zeven eigenschappen vormen een gemeenschappelijke taal die helpt om het beste uit de kinderen te halen. Schooldirecteur Pim Holsappel: 'Niet alleen de kinderen leren de taal van de zeven eigenschappen, maar ook de ouders.' Tijdens een oudercurcus zegt een ouder: 'Ik wil mijn dochter begrijpen. Zij praat over 'proactief zijn' en 'win-windenken' en kan dat ook uitleggen. Ik wil daar als ouder erg graag meer van weten.'

Samen aan het werk

In de ideale situatie werken ouders en de school samen in het belang van het kind. Zij moedigen het kind aan, zodat hij of zij zich optimaal kan ontwikkelen. In de praktijk wordt er door leerkrachten soms wat gemopperd over ouders die lastig zouden zijn. Of ouders klagen over leerkrachten die alleen maar hun eigen gang gaan. Dit kan voorkomen worden door anders te communiceren. Door als ouders en leerkrachten samen een team te vormen, bereik je 'synergie'. De school en ouders delen informatie en zoeken samen naar (nieuwe) vormen van samenwerking met een voor beide partijen helder einddoel: bijdragen aan het leren en het leven van het kind. Dit kan door te werken met de zeven eigenschappen van Covey.

De zeven eigenschappen

Veel leerkrachten en ouders hebben weleens gehoord van de zeven eigenschappen van Covey (Luycx, 2013), die hij in zijn boek *De 7 eigenschappen van effectief leiderschap* ook wel de zeven gewoonten noemt (Covey,

1989). Covey heeft zeven gewoonten beschreven die kunnen helpen om het beste uit jezelf te halen. Je zou kunnen zeggen dat het uitgangspunt van de zeven gewoonten is: verbeter de wereld en begin vooral bij jezelf. De zeven gewoonten (zie ook figuur 1 'De boom van de 7 gewoonten' op de volgende pagina) zijn:

- **Gewoonte 1: wees proactief.** Ik neem de verantwoordelijkheid voor mijn eigen leven, ik ben trots op mezelf en neem initiatief.
- **Gewoonte 2: begin met het einddoel voor ogen.** Ik weet wat ik wil bereiken in het leven, mijn bijdrage in de klas doet ertoe.
- **Gewoonte 3: belangrijke zaken eerst.** Ik doe de belangrijkste dingen eerst, ik maak een plan en volg dit plan.
- **Gewoonte 4: denk win-win.** Ik ga ervan uit dat iedereen kan winnen en als er conflicten zijn, probeer ik die met respect voor iedereen op te lossen.
- **Gewoonte 5: eerst begrijpen, dan begrepen worden.** Ik luister echt naar mensen, ik probeer zaken door verschillende brillen te bekijken en te begrijpen.
- **Gewoonte 6: creëer synergie.** Ik werk samen met anderen, dan bereiken we meer, samen komen we tot andere oplossingsideeën ($1 + 1 = 3$, 10 of soms wel 100!).
- **Gewoonte 7: houd de zaag scherp.** Ik doe regelmatig aan sport, eet gezond en breng tijd door met vrienden. Ik leer niet alleen op school, maar ook thuis en buiten.

Een boom als symbool

Een boom is een sterk symbool voor de zeven gewoonten, want die staat voor leven, groei, bloei en ontwikkeling (in figuur 1 'De boom van de 7 gewoonten' op p. 11 zijn de zeven gewoonten vormgegeven in een boom). De boom is stevig geworteld in de aarde, omhoog reikend naar

De school en ouders delen informatie en zoeken samen naar (nieuwe) vormen van samenwerking met een helder einddoel

ZORG GOED VOOR JEZELF

Gewoonte 7

HOUD DE ZAAG SCHERP
Evenwicht voelt het best

WERK DAARNA
GOED SAMEN

Gewoonte 6

CREËER SYNERGIE
Samen is beter

Gewoonte 5

**EERST BEGRIJPEN,
DAN BEGREPEN WORDEN**
Luister voordat je praat

Gewoonte 4

DENK WIN-WIN
Zoek naar voordeel voor iedereen

BEGIN BIJ JEZELF

Gewoonte 3

BELANGRIJKE ZAKEN EERST
Eerst werken, dan spelen

Gewoonte 2

**BEGIN MET HET
EINDDOEL VOOR OGEN**
Maak een plan

Gewoonte 1

WEES PROACTIEF
Je maakt je eigen keuzes

© CPS

Figuur 1 – De boom van de 7 gewoonten

de hemel. Maar de boom is ook een schuil- en speelplaats om in te klimmen en je 'levensuitzicht' te vergroten. De gewoonten werken van binnen naar buiten: je moet ze je eerst eigen maken en ze voorleven, voordat je ze aan anderen leert. Door met leerkrachten, leerlingen en ouders samen te werken vanuit de zeven gewoonten, probeer je het beste uit iedereen te halen. Meer dan vijftig basisscholen in Nederland gebruiken de gewoonten om te werken aan leerlingresultaten, vaardigheden en de cultuur van de school. Het werken met de gewoonten is geen programma of methode, het is een mindset. De gewoonten geven zelfinzicht en zorgen voor ruimte voor kernwaarden als verantwoordelijkheid, doelen stellen, integer zijn, respect hebben, empathie tonen en gemeenschapszin. Je vindt de gewoonten terug in alle

vakken, tijdens teambijeenkomsten, ouderavonden, in oudergesprekken of tijdens de kerstviering.

Start van het leertraject

In 'De boom van de 7 gewoonten' zijn de wortels van de boom goed zichtbaar. Dat moet ook, want door de wortels staat de boom stevig, zodat die niet zomaar omvalt. Met de wortels begint dan ook het leertraject met de kinderen en de ouders. De eerste drie gewoonten gaan namelijk over jezelf. Ze betekenen: 'werken aan jezelf', 'overwinningen op jezelf' en 'weten wat je wilt bereiken'. Met deze drie gewoonten in je rugzak word je zelf initiatiefvol en stevig, zodat je niet 'zomaar omvalt', onzeker wordt en bang of klagerig bent, maar grip krijgt op sociale situaties en je eigen verantwoordelijkheid en aandeel ziet. Zo gaan >>

kleuters al snel kleine doelen formuleren, zoals: 'ik wil leren een kralenketting te maken', 'ik wil mijn haar mooi maken' of 'ik wil de hoogste toren bouwen'. De kinderen tekenen het einddoel dat ze voor ogen hebben en leggen dit aan hun ouders uit tijdens bijvoorbeeld een ouderavond.

De weg naar de ander

De stam van de boom staat symbool voor jou en je relaties met anderen. Vanuit jezelf (de wortels) bewandel je de weg naar de ander, naar 'samen'. Gewoonte 4, 5 en 6 gaan daarover. Kinderen, leerkrachten en ouders leren 'win-windenken' en anderen benaderen met een 'open mind', zodat iedereen ertoe doet en ieders mening telt. Ze leren te luisteren met hun oren en hun hart (eerst begrijpen, dan begrepen worden), zoeken de samenwerking en leren talenten benutten, waarbij twee losse ideeën misschien wel tot een derde, nog beter idee leiden (synergie). Leerkrachten, leerlingen en ouders vormen dan bijvoorbeeld een werkgroep om samen activiteiten te organiseren. Ze bespreken het einddoel dat ze voor ogen hebben en werken vanuit het idee 'dit is mijn idee, dit is jouw idee, hoe kunnen we daar een nog beter idee van maken?' Een mooi voorbeeld zag ik in een kleutergroep waar de kinderen zich hadden verzameld rondom een rol behang. Op de tafel stonden diverse potten met verf en kwasten. Het einddoel was om een groepsportret te maken. Een aantal kleuters mocht beginnen, andere kinderen vulden het werk aan en daarna gingen weer andere kleuters aan de slag. Door aan elkaar vragen te stellen, waarbij de juf een handje hielp, ontstond een portret waarbij alle ideeën samenkwamen.

Tot bloei en groei komen

De kruin van de boom staat symbool voor 'groei': tenslotte komt de boom tot volle bloei en groei. Dat kan alleen als je 'de zaag scherp houdt'. Dat wil zeggen: als je goed voor jezelf zorgt en jezelf voedt, letterlijk en figuurlijk, op vier terreinen. Mentaal (hoofd) door jezelf te voeden met

bijvoorbeeld mooie boeken en muziek. Sociaal-emotioneel (hart) door mensen op te zoeken die je lief zijn of inspireren. Spiritueel (ziel) door bijvoorbeeld te mediteren, te wandelen of rust te vinden in de natuur. En fysiek (lichaam) door regelmatig te bewegen, gezond te eten en op tijd naar bed te gaan. Gewoonte 7 gaat hierover.

Samen verantwoordelijk

Ouders en de school hebben samen verantwoordelijkheid voor een gezonde ontwikkeling van de leerling, zowel thuis als op school. Dat vraagt dat ouders en leerkrachten voortdurend samenwerken. Onderwijs en pedagogiek zijn nauw verbonden: het gaat altijd over relaties, relaties die in de context van de school en het gezin vorm krijgen. Ouders zijn in deze visie (net zomin als leerlingen) klanten of consumenten van de school. Het gaat er dus niet om dat de school ouders of leerlingen tevreden stelt. Het gaat er ten diepste ook niet om dat de school verantwoording aflegt aan de ouders over het geboden onderwijs: levert de school kwaliteit? Het gaat erom dat ouders en de school samen verantwoordelijkheid nemen, samen zoeken naar een gezonde ontwikkeling van het kind en samen een einddoel voor ogen hebben. De ouder vanuit zijn verantwoordelijkheid als ouder, de school en de leerkracht vanuit de onderwijsprofessie. Als je samenwerkt en naar mogelijkheden zoekt, vertel je elkaar vanuit welke visie je werkt, met welk doel, hoe je dat doet en hoe het gaat. Alleen dan is het mogelijk om echt samen te werken en nieuwe kansen te ontwikkelen (De Vries, 2015). Door op school te werken met de gewoonten, verandert er thuis ook wat. Iedere groep beschrijft een 'mission statement' (gewoonte 2). Bijvoorbeeld: 'in deze klas zorgen we voor elkaar' of 'alleen ben je sneller, maar samen kom je verder'. Dat is eigenlijk het antwoord op de vraag 'wat voor groep willen we zijn?' Leerlingen worden zo samen met de leerkracht verantwoordelijk voor het welzijn en het leerklimaat in de groep. Dat betekent dat je niet alleen door de leerkracht, maar ook door leerlingen wordt verwelkomd. Zo wordt in groep 3 op sommige scholen met een 'leerlinggroeter' gewerkt. Dat is een leerling die 's ochtends samen met de leerkracht bij de deur staat om leerlingen welkom te heten. Dan is het dus belangrijk dat je op tijd op school bent. De leerling, de ouders en de leerkracht spreken af wat je daar dan 's ochtends voor moet doen. Zo zien we ook workshops die leerlingen organiseren voor hun ouders. Vanuit hun eigen talenten brengen de leerlingen hun kennis over naar anderen. Kleuters uit groep 2 verzorgen een workshop 'bouwen in de bouwhoek' voor hun ouders. Ze maken een plan waarin ze het einddoel van de workshop beschrijven (gewoonte 2), ze bepalen wat de belangrijkste zaken zijn (gewoonte 3) en met wie en hoe ze gaan samenwerken (gewoonte 6) om de workshop succesvol te maken.

In gesprek met elkaar

Op basisschool De Korenbloem te Raalte wordt met ouders samengewerkt vanuit de zeven gewoonten voor persoonlijk leiderschap. Dit doet de school om de thuis- en schoolsituatie op elkaar af te stemmen. Een inspiratiegroep van leerkrachten, peuterleidsters en ouders organiseert samen met de leerlingenraad evenementen. De gewoonten helpen om samen aan de visie van de school te werken. Op De Korenbloem vertellen de kinderen aan de ouders over het onderwijs dat zij krijgen. Ouders denken op hun beurt mee over de onderwijsvisie van de school.

• Tom van Limpt

Kleuters kunnen kleine doelen formuleren om aan zichzelf te werken, zoals: 'ik wil de hoogste toren bouwen'

The Leader in Me-proces

Ineke Boonstra, directeur van De Rehobothschool te Nijkerk, vertelt dat op haar school gewerkt wordt door leerkrachten, leerlingen en ouders met de taal van de zeven gewoonten. Deze zijn op haar school versterkt door te werken met het The Leader in Me-proces (Bekijk de video op www.obsatlantis.nl/onderwijs/the-leader-in-me voor een indruk). Boonstra beschrijft dat dit een andere manier van kijken betekende voor haar. 'Voorheen informeerde de school de ouders, en nu zoeken we de samenwerking met ouders op ten behoeve van de ontwikkeling van het kind', zegt Boonstra. 'Eerder waren de ouders weleens de weg kwijt in de school, nu worden ze welkom geheten. Elk kind en iedere ouder wordt begroet met een handdruk en wordt gezien. Voorheen was er een duidelijke scheiding tussen de school en thuis en nu gaat het leren thuis door. Kinderen leren op school de gewoonten en kunnen die thuis, tijdens het buitenspelen of later in hun leven ook in andere situaties toepassen. Ouders krijgen in de taal van de zeven gewoonten handvatten om thuis met hun kind te praten. Dat is terug te zien in de oudergids van de school.' Door de taal van de zeven gewoonten die je op school gebruikt ook aan ouders te leren, en dit kan heel goed door leerlingen worden gedaan, merkt de school dat waar voorheen de nieuwe ideeën voornamelijk vanuit het managementteam kwamen, het nu zo is dat ouders en leerlingen proactief zijn met nieuwe ideeën. De school ziet dat dit het welzijn van alle kinderen ten goede komt. 'Wanneer kinderen merken dat er thuis positief gesproken wordt in de taal van de zeven gewoonten, heeft dit een positief effect op de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van de kinderen. Centraal staat hierbij het groeien in eigenaarschap van de leerlingen van hun eigen leerproces. En dit werkt een-op-een door bij de ouders én leerkrachten', aldus Boonstra.

Samen oplossingen vinden

Als er tussen de ouders en de leerkracht 'gedoe' is, kan de taal van de gewoonten helpen om te komen tot een oplossing. Door eerst proberen te begrijpen, om daarna begrepen te worden (gewoonte 5), ontstaat tijdens een gesprek synergie (gewoonte 6). Dit kan door in een gesprek het probleem te onderzoeken en de volgende vragen te beantwoorden:

- **Hoe ziet het probleem eruit vanuit ieders standpunt?** Ouders en leerkrachten luisteren naar elkaar met de bedoeling om elkaar te begrijpen, niet om antwoord te kunnen geven. Dit is het gezamenlijk onderzoeken van het probleem.
- **Wat zijn de belangrijkste problemen?** Wanneer de opvattingen eenmaal op tafel liggen en iedereen zich begrepen voelt, kijken ouders en leerkrachten met elkaar naar het probleem en wordt er samen vastgesteld wat er opgelost

dient te worden. Er worden hypothesen opgesteld. Elkaars expertise wordt hierbij ingezet en gebruikt.

- **Wat zou een goede oplossing zijn?** Er wordt vastgesteld welke einddoelen voor zowel de ouders, de leerkracht als de leerling winst opleveren. Er wordt voor gezorgd dat iedereen zich in de oplossingen kan herkennen. Daarbij is oog voor de talenten van ouders, leerlingen en leerkrachten die ingezet kunnen worden.
- **Welke nieuwe ideeën passen hierbij?** Tijdens het gesprek proberen de betrokkenen tot creatieve benaderingen en oplossingen te komen.

Bovenstaande vragen geven verheldering over 'gedoe' dat soms niet zichtbaar is. Zo kunnen ouders bij de leerkracht komen met de mededeling dat hun kind niet graag naar school gaat. We zijn geneigd om dan meteen als leerkracht te adviseren om tot snelle oplossingen te komen. Door te onderzoeken wat we zien, een kleuter die niet graag naar school gaat, en elkaar daarbij de vragen te stellen die nodig zijn, krijgen we helder wat misschien wel de kern van het probleem is. Dus in plaats van dat we werkjes bedenken die de kleuter samen met anderen moet gaan maken om zo vriendjes te krijgen, komen we dan tot de oplossing om de ouders wat vaker in de klas mee te laten draaien.

Door met leerlingen, ouders en leerkrachten dezelfde taal te spreken, ontstaat begrip. De taal geeft dan handvatten om vanuit een gemeenschappelijke mindset te werken aan het einddoel dat jullie voor ogen hebben: het leveren van een bijdrage aan het leren en het leven van het kind. ☀

Literatuur

- Luycx, C. (2013). *Opvoeden met Stephen Coveys 7 eigenschappen. Hét boek voor ouders en leraren*. Amsterdam: Business Contact.
- Covey, S. (1989). *De zeven eigenschappen van effectief leiderschap*. Amsterdam: Business Contact.
- Vries, P. de (2015). *Handboek school in de samenleving. De Samenlevingsgerichte School van de 21ste eeuw*. Amersfoort: CPS.

Wil je op de hoogte blijven van de ontwikkelingen rondom het jonge kind?

Neem nu een abonnement op HJK

Wil je niets missen, neem dan een abonnement op HJK én JSW en betaal slechts €119,50 per jaar

HJK lezen op tablet en pc via Schooltas

Ontvang 10 x HJK

Krijg toegang tot het digitaal archief

Studenten ontvangen 40% korting

Samen voor €78,- per jaar

Meer weten? Ga naar www.hjk-online.nl of bel 088-2266691